

Natuurlijke partners: de kronkelweg naar samenwerking met terreinbeheerders

Twee jaar geleden hebben Staatsbosbeheer en Koeien & Kansen de intentie uitgesproken samen te werken aan natuurbeheer. CLM verkent de mogelijkheden rond drie bedrijven. De weg naar concrete uitvoering blijkt lang en kronkelig, maar het resultaat biedt perspectief voor meer bedrijven.

Zowel landbouw als natuurbeheer heeft baat bij de ontwikkeling van nieuwe wegen in natuurbeheer door agrariërs. Door boeren natuurgrasland te laten beheren ontstaan nieuwe kansen voor efficiënt terreinbeheer en uitbreiding van het areaal natuurbeheer. Maar hoe past dit in een moderne bedrijfsvoering? Hoe kan de natuurbeheerder zekerheid krijgen dat het ook natuur oplevert? En hoe kunnen oude tegenstellingen tussen boeren en natuurbeheerders worden overwonnen? Dit zijn vragen die we proberen te beantwoorden binnen 'Natuurlijke Partners'.

Kwartelkoning bepaalt de maaidatum

Mts. Menkvelde-Wijnbergen bij Gorssel is aan de slag met beheer van een stuk uiterwaard (63 ha) van Staatsbosbeheer. Samen met de grondeigenaren (boeren en SBB) vormen zij de "uiterwaardecommissie". Nieuw is dat het flexibele beheer: een ecoloog inventariseert weidevogels, en afhankelijk van de resultaten kan de maai-

datum verschuiven: als de laatbroedende kwartelkoning opduikt, dan wordt er laat gemaaid, anders kan het eerder. Ook is het uniforme 15 juni maaien gewijzigd in een deel vroeger maaien (1 juni) en een deel later (1 juli). Er zijn nu ook 3-jarige contracten, waardoor het perceel voor het hele jaar meetelt als plaatsingsruimte voor mest.

Terugdringen erosie

Op het tweede bedrijf, Kuks in Nutter (Twente) worden mogelijkheden nagegaan om een stukje beekdal meer natuurlijk te maken en door aanleg van retentiebekkens tegelijk erosie terug te dringen. Staatsbosbeheer is bereid grond aan betrokken boeren in beheer te geven om productiedaling te compenseren.

Grasland en graanteelt tussen bos en hei

Een plan dat al verder is uitgewerkt speelt rond het Sint-Anthonisbos in de Peel, bij het bedrijf van Mts. De Kleijne. Hier liggen twee landbouwencaves in een bos- en heideterrein, die nu nog intensief gebruikt worden voor vooral maïsteelt. Doel is om hier milieuvriendelijke graslanden en graanteelt te starten met aanleg van extra natuurelementen, een wandelpad en een uitkijkpunt.

Voor de ene enclave met bestemming natuur is er momenteel geen mogelijkheden omdat er geen geld beschikbaar is om de grond aan te kopen. In de andere enclave blijkt Staatsbosbeheer maar een kleine rol te kunnen spelen omdat het beheersgebied is, en zij niet beoogd eigenaar/beheerder zijn. Hier is wel agrarisch natuurbeheer volgens Programma Beheer mogelijk. Daarvoor is nu

Kronkels in het pad van samenwerking:

- binnen de natuurbeheerorganisaties zelf zijn er flinke meningsverschillen over kansen om met boeren samen te werken;
- tegenvallende natuurresultaten met agrarisch beheer maken natuurorganisaties terughoudend; nieuwe methoden voor samenwerking moeten ontwikkeld worden;
- het natuurbeleid van minder aankopen werkt op dit moment nog remmend op samenwerkingsmogelijkheden; maar de natuurorganisaties zoeken zelf ook nieuwe wegen om natuurdoelen te verwezenlijken;
- de persoonlijke betrokkenheid van zowel de betrokken agrariër als de natuurbeheerders is een succesfactor; een nieuwe contactpersoon leidt snel tot vertragingen;
- gemeenten moeten eraan wennen dat zij zelf een grotere rol kunnen spelen in het realiseren van lokale natuurplannen.

Binnenkort van de pers !!!

Rapport 1

In rapport nr. 1 is beschreven hoe de 17 bedrijven die aan Koeien & Kansen deelnemen zijn gekozen en hoe ze kort voor de start van het project functioneerden.

Rapport 17

In het kader van het project Koeien & Kansen is onderzoek verricht naar de stalemissie van ammoniak. Het doel is het kwantificeren van de ammoniakemissie uit de melkveestallen. In dit rapport zijn de meetresultaten gebruikt om vergelijkingen te maken tussen bedrijfssituaties. Tevens zijn de resultaten gespiegeld aan de emissiefactoren zoals die in de Regeling Ammoniak en Veehouderij (RAV, 2002) zijn opgenomen.

Bestellen

Rapport nr. 1, 'Met de praktijk als basis' is geschreven door Frans Aarts, onderzoeker van het PRI.

Rapport nr. 17, 'Ammoniakemissie uit melkveestallen van Koeien & Kansen bedrijven' is geschreven door Michel Smits, Gert-Jan Monteny en Jos Huis in't Veld, onderzoekers van het IMAG.

Beide rapporten zijn schriftelijk, telefonisch, per e-mail of via de website www.koeienenkansen.nl te bestellen. Rapport nr. 1 kost € 20,- en rapport nr. 17 kost € 12,50. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat van Koeien & Kansen, 0320-293302.

Vanwege ruimtegebrek is het artikel over de resultaten van het onderzoek naar ammoniakemissie verplaatst naar de volgende nieuwsbrief. Deze zal verschijnen in december.

een plan uitgewerkt met een uitgebreide kavelruil tussen de betrokken gemeenten Sint-Anthonis en Boxmeer en twee agrariërs.

Ook moet de gemeentelijke grond vrij van pacht worden gemaakt. Het blijkt dat veel overleg nodig is, maar dat de gemeenten willen meewerken als er een goed plan wordt gemaakt. Bij het inrichtingsplan wordt nu het Brabants Landschap betrokken. Staatsbosbeheer past ook zijn beheer van bosranden aan en betreft een aangrenzende schapenwei in het beheer door De Kleijne.

Deze zomer wordt een formeel akkoord verwacht en dan kan De Kleijne in het najaar al een groot deel van de enclave in pacht of eigendom krijgen. Een mooie stap in de toekomst voor dit bedrijf, samen met de nieuwe stal. De plannen komen dan ook uitgebreid aan bod op de open dag op zijn bedrijf, op 12 en 14 september!

Henk Kloen, CLM

Open dagen: Met nieuwe stal en natuurbeheer klaar voor de toekomst

In het kader van het project Koeien & Kansen timmert Mts. De Kleijne aan de weg. Letterlijk is een nieuwe stal met skybox uit de grond gestampt. Maar ook zoekt het bedrijf samenwerking met Staatsbosbeheer en gemeenten om bij te dragen aan natuurbeheer. Dit zijn belangrijke stappen voor een rendabele en milieuvriendelijke toekomst.

Op **12 en 14 september** organiseren Jos en Margret de Kleijne open dagen op hun bedrijf. Op deze dagen kan men van dichtbij kennismaken met deze vooruitstrevende Koeien & Kansen deelnemer.

Er is informatie over 'Natuurlijke Partners', samenwerken aan agrarisch natuurbeheer; de nieuwe stal is open voor bezichtiging en tevens worden de milieutechnische en economische resultaten die Maatschap de Kleijne in het kader van Koeien & Kansen heeft behaald besproken. Er is een bedrijvenmarkt en op zondag zijn er activiteiten voor kinderen.

Vrijdag 12 september 14.00 – 17.00 uur
Zondag 14 september 10.00 – 17.00 uur
Adres: Gemertsebaan 4, 5445 NA, Landhorst.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat van Koeien & Kansen, tel 0320-293302

De nieuwe stal met skybox bij Jos de Kleijne